

R E G É L Ő.

PESTEN csötörtökön september 18^{kán} 1834.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. képek nélkül egy ezüstforinttal olcsóbb. Buda-pestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma 24 kr; egyes kép 12 kr. p. p.

N É P I S M E R T E T É S.

Amerikai rajzvonatok. *(Folytatás.)*

A' szegényebb német vagy irlandi gyarmatos (Ansiedler), kinek nehéz kezdeti munkájit se tőkepénz, sem örökség nem segíté elő, 's kinek egyéb vagyona nem volt felesége karjain 's hű szekerczéjén kívül, északnyugoti Pensylvaniában lakik. Huszon öt évi izzadozás gazdaságának nem gazdag ugyan, de meglegedett birtokosává tevő őt. Nehéz munka végzése (a' mint ő nevezi: teremtetése) második természetévé vált, 's noha 1—400 holdnyi föld birtokában látja magát, még is mindig úgy bajlódik, mint első kezdetekor. Ezen osztálybeli emberek közül sokan csak 20—25 esztendő előtt jövének Amerikába, 's Redemptioners nevezet alatt, mivel az által-szállítási hajóbert meg nem fizethették, eladattak. Nehány év alatt munkájok által szabadokká tevék magokat, 's első gondjok volt egy jó feleség keresése, kivel azután Pensylvania nyugoti tájé-kira vándorlának. Itt többnyire népetlen vidékre találtak, mellyet magokévé tevén nehány év múlva kiválták magoknak a' birtoki oklevelet (Deed), mi után ezen emberek azonnal birtokaiknak szabad és független tulajdonosivá levének.

Az előkelő Farmerek James folyó mellékén Virginia-ban léteznek, vendégszeretők, de egyszer'smind kevélyek is, dohány-termesztők, 's egész sereg rabszolgák veszik körül őket, kiket azonban, minthogy már földjeik a' szakadatlan dohány-termesztés által mind inkább soványodni kezdenek, Louisianában lassanként eladogatnak. Illyen gazdának négy vagy öt őstől származása, kik ezen gazdaságon (Farm) valaha uralkodtak, 's ama fehér embereknek elégséges száma, kiknek ő apró sovány telkeket bérlett-ki,

's kik soha se mulasztják el, hogy földes urok előtt hön-jok alá dugott kalappal jelenjenek-meg, olly fontos elő-kezőség képzetét szerze már, melly a' köztársasági szabadság ideáját arra szorítá, hogy neki mindent szabad tenni, 's a' körüle levőknek mindent el kell tűnienek, mi neki teszésére vagyon. Reá nézve éppen nem képtelen ama gondolat, hogy ültetvényét nemes urodalommá (Lordship) kellene átváltoztatni, 's nyilván kinyilatkoztatja, hogy ő Virginiát 's a' szövetséges statusokat csak ön statusának, a' szövetség kétségkívüli fejének, pótlékául veszi, 's hogy azok soha se lesznek boldogok, míg csak ott is az angoly országos alkotmány (constitutio), legalább a' lordok és a' köz nemtelenek statusa be nem hozattatik, midőn azután-ő egész nagylelkűséggel megelégednek a' lord rangjával, a' köz nemtelenséget (Commons) pedig örömet átengedné szegény szomszédjainak, Pennsylvania, és New-York lakosainak.

Azonban bár mennyire emelkedék is a' mezei gazdaság Pennsylvania, New-York, és New-Anglia statusaiban, még is felül haladá azt már Ohio, 's a' vele határos Indiana. Itt leginkább tűnik szembe az amerikai Farmernak ereje, 's munka-tehetségi szelleme. Pensylvaniát a' természet kőszén, vas 's talán még más felfedezettlen érczekkel bővelkedő hegyei által gyártó (fabricierend) statussá rendelte. New-York és Uj-Anglia (Neu-England) statusait az oczean szomszédsága inkább kereskedésre ösztönzi; ellenben Ohio, Indiana, és Illinois lakóji csupán csak mezei gazdák lehetnek, 's ha abból következményt vonhatunk, mi Ohio-nak 35 esztendő óta gyarmatosítása közben történt, bizonyosan ott a' mezei gazdaság legnagyobb tökélyét érheti-el. Csudálkozik az ember, ha olly kevés év és éppen olly kevés kezek munkálatit látja.

Az ohiói jávor-(juhar, Ahorn) és bükkfa-(Buche) erdőkben utazó, midőn eszre se veszi, gyakran olly Lane-ba (mellyet két egyközűleg=parallel futó sövény képez) jut, melly őt egy Farm-hoz vezeti. A' sövény még egészen új; a' földeket nem lehet megkülönböztetni valamelly nem régiben elszáradt erdőtől, mellynek iszonyú fatörzsűkei csak ezen esztendőben a' földtől két lábnyira beléjek mélyen vágott gyűrűk által ölettek-el. A' félig elszáradt fák közé kukoricza (tengeri) van vetve, melly a' számos lehel-

lott száraz gallyak, és csak félig irtott bokrok között buján növekedik. Már most egy másik Lane fogadja-el az utast; a' karóknak hamu-szine, a' héjtalan fák, melyeken még csak a' nagy ágak vannak meg, 's óriási karók gyanánt terjednek a' levegőben, ezen földeknek két esztendő korokra mutatnak. Ezen fák között ember nagyságnyi gyönyörű buza terem. Már most a' dombos tér egyik oldala mérséklett rónaságba ereszkedik, 's a' szem előtt rétségek terülnek-el. A' fák részint elvannak ölje (elszáritva), részint a' fű növéseinek elő mozditására élve hagyattak. Más oldalról van az ujonnan ültetett gyümölcsös kert, egy kisebb kender 's lenföld, 's mindjárt mellette a' konyha-(veteményes) kert. A' kisdud lakó ház, mely kifaragott fatörzsökökből készült, 's ezeknek hézagjaik agyaggal vannak megtöltve, közönségesen csak egy szobából áll. A' kandalló kívülről kőből; néha csak fatuskókból van csinálva, 's belső falai agyag és kővel tűzellenesen (feuerfest) vannak legalább egy időre kirakva. A' háznak, vagy is inkább szobának belseje, a' tisztaságot, és a' bizonyos időre minden kényelmet (Bequemlichkeiten) feláldozó fiatal kezdő gazdát bélyegzi, 's árulja-el. A' szoba falain, mely egyszerű-smind-konyha gyanánt is szolgál, a' kandallóhoz közel konyha szerek függnek, ezek mellett vannak másedények, szelenczék, karnyi vastagságú lovagló ostorok, puskák, 's a' Farmer és Farmerné ruhatára (Garderobe). Azon kívül a' falakra, kifestés helyett, újságlevelek vannak ragasztva, melyek a' vendégeknek sok óra negyedeket rövidítik-meg. Egy magos ágy áll a' szoba hátulján a' házas pár számára, ez alatt ismét egy kisebb ágy vagyon, melyben a' háznép fiatalabb tagjai nyugosznak.

A' házat sövény keríti-be, mely között őszi barack-fák tenyésznek. A' sövényen kívül, 's a' háztól jókora távolságra faragatlan fatörzsökökből épített kettős pajta (Scheuer) áll, melynek a' közepére vágott nagy nyílás részint cséplésre, részint a' gabnás szekerek kimenetelére szolgál; ez alatt van a' ló-és ököristálló; a' pajta két oldalán néhány kisebb, 's többnyire durván készült kamarák, melyekben kukoricza tartatik, 's egy vagy két hidasok vannak sertvések számára. A' tyukok, pulykák, sertvések, melyek nem hizlaltatnak, részint az erdőben részint a' ház körüli

fákon keresnek éjjel menedéket: 's mind ezek többnyire három évek munkáji!

Ezen Farm tulajdonosa Német, Pensylvanai, New-Yorki, vagy Ujangoly (Yankee). Atyja holta után reá, és négy fiútestvérei mindenikére a' Farm ötöd része jutott; a' leányok pénzben kapták részöket. A' Farmer javításokat tett a' reá jutott osztályrészen; szomszédjai, 's barátjai segédelmével felépíté a' még szükséges 's hibázott gazdasági épületeket, 's használá azokat olly jól, mint csak leheté. Ezen idő alatt azonban háznépe megszorodék. Mivel pedig, hogy semmit se mulasszon-el, korán házassodott, 's testvérei kikapták részöket, felteszi magában, hogy ő nyugotra költözzék. Rokonai között csak hamar gazdaságának vevőjére akad, vagy számos ismerősei szereznek neki vevőt. Ha a' feltételek tisztára hozattak, a' tavaszi vetés után elég pénzt vevén magához lovára ül, 's a' nyugoti statusokat meglátogatja. Az utazási menet 's jövet mintegy 1500—2000 angoly mértföldnyi távolságot tesz; de az amerikai embernek ez csak csekélység. Ha talán némelly atyjafijai korábbi időkben a' nyugoti statusokban telepednek-meg, tehát ezeket látogatja-meg, 's az ottani vidék minéműsége felől tudósíttatja magát. Ha illyesekre nem talál, jó földképet szerezvén magának, maga megy azon tájakra, mellyek czélzásaival legjobban felelnek-meg, 's mellyeket mind ama tartományokat kimérő inzenérek, mind az utazott polgártársai tudósításaikból már jóformán ismer. Azonban mindenütt 's minden lehető buzdításokat talál a' megtelepedésre, mellyek őt mind a' mellett is csak ritkán határozhatják-el azon lépésre: mert ő senkinek se hisz, csak magának, 's azért maga személyesen akarja a' dicsért helyet és vidéket látni: innen van, hogy inkább 4—5 napot és éjt tölt-el az erdők között, vagy szabad ég alatt hál, hogysen polgártársainak önhasznú dicséreteire bizná magát, kik mivel igen szeretnék, ha szomszédságukban gyarmatok telepednének-meg, ön tájékaikat a' szövetséges statusokban legjobbaknak hirtelik. Ha már ő angoly-amerikai születésű, akkor a' kiválasztandó vidék jóságán kívül arra is tekint, van-e közel hozzá valamelly hajózható folyóvíz, vagy legalább valamelly Creck (kis folyam), melly mellé idővel malmot, fabrikát, vagy kőszén-rakhelyet lehetne állítani. Ha pedig Német-Amerikai, akkor csak jó földre tekint,

mellyben többet vet ugyan de kevesebbet ad-el, hogysen okosabb polgártársai. Ha végre olly földdarabra talált, melly kedve szerinti, 's mellyet még valamelly nyereségkereső földvadász vagy gyarmatos meg nem vett, mit a' legközelebbi Farmernál hamar megtudhat, akkor elutazik a' telekbirói hivatalhoz (Landofficie, melly a' status telkeit eladja), 's egy dülő (640 hold) árának harmadát (266 dollar, 's 33 cent.) leteszi; ha két dülőt vesz, tehát leteszi a' harmadnak kettőzött dijját. Ekkor haza megy. Az alatt Farm-ja eladaték, vagy azonnal maga adja-el. Ötven holdért 30 dollarjával (szokott ára a' keleti jobb telkeknek) kap 1500 dollart. Gabonátárából és eladható [marha 's házi butorából, mellyeket ha el nem visz, házában tartott árverés útján bevesz 1000 dollart, és így pénzbirtoka 2500 dollart tesz. A' legszükségesb gazdasági szerszámokat, házi eszközöket, kevés konyhaszereket, ágyat, ruhát, kendert, gypjút (a' fehér nemnek téli estén általi foglalatoságára), egy pár tutzat sódort (sonka), néhány sajtot, elégséges theát, czukrot, kávé, fél hordó whisky-t (pálinka), aszalt őszi baraczkot és almát két szekérre felrak, mellyekbe két vagy több izmos lovat fog. Így készül átköltözési útjára, melly 6—800 mértföldnyire terjed. Utazó társasága: munkás felesége, két talán már felserdült leánya, szint annyi erős fiai, két három kisebb gyermeke, többnyire öszvesen tíz tagból áll. Ut közben a' háznép ön maga készíti ebédjét, vacsoráját, 's a' fogadóknál ön ágyneműjén hál. Az átköltözések olly gyakoriak, hogy a' korcsmárosnak eszébe se jut illyes embereken hasznót zsarolni, bár néha a' korcsmárosnét nyugtalanítja is a' körülete tapogó leányok forgolódása. A' fiak vállakon függő puskáikkal lelövik az utközben elejekbe kerülő vadat, a' kocsin ülő leányok kötnek, vagy a' kocsin mellett mindig tisztán 's csinosan öltözve gyalognak. (*Végz. köv.*)

ORSZÁGISMERTETÉS.

B r ü s s z e l.

A' mostani új belga országnak ezen fővárosában olly népet talál az ember, melly nem csak legnagyobb részvételt viseltetik a' művészet 's litteratura iránt, hanem szokásai finomsága által minden egyéb országok fő városi lakójával is mérkőzhetik. Ezt azonban a' városnak csak dombosabb

részéről kell érteni; annak legmagosabban fekvő része egy-szersmind a' legfényesebb is. Itt terjed-el ezen városnak mulató kertje (park), vagy is ama csupa fasorokból álló erdőcske, melly a' tuillériák kertjével vetekedik. Két oldalait a' királyi paloták kerítik. A' dombnak egyéb részét néhány nagy térek, mint a' place royale, 's a' régibb place du sablon ékesítik (királyi piac, és a' homok-piac), mellyeket legszebb stílusban készült épületek vesznek körül. A' városnak ezen részében lakik a' főnemesség; palotákhoz hasonló vendég-házak állanak itt készen gazdag idegenek, kivált Angolyok, számára, kik ide évenként nagy számmal jönnek, hogy ezen dombon néhány hónapig a' tiszta levegőt szivhassák. A' király-utszában (rue royale), melly a' dombról a' város közepére visz, pompás boltok érik egymást. Itt, és a' legközebbi utszában, a' hegy lejtőjén, régi, 's tiszteletre méltó szelemenházakban (Giebelhaus) lakik a' gazdagabb 's előkelőbb polgárok osztálya, itt van a' könyvárosok nagy sokasága (némmely utszában 3—4), és így a' tudósok is ide vették magokat. A' városnak ezen felső részében általában francziául beszéllenek, a' szokások, öltözeti viseletek francziák, 's itt még délelőtt van, midőn már a' város közepén dél 's a' csatorna mellékén délután vagyon. Miután a' hegy lakosainak ékes hangú franczia nyelvén gyönyörködtünk, szinte elijedtünk a' város közepén hallható furcsa, serczegő (kreischend), paraszti szóllás módján, melly a' hegytől tovább 's további távozásban mind inkább durvább 's képtelenebb lesz, és végre a' csatorna mellékén, hol légpórább nép lakik, fülszaggató flam-mandi nyelvjárássá fajzik-el. *(Végzet következik.)*

J E L E S M O N D Á S.

M u n k á s h a z a f i é l e t e.

Mit ér az élet, a' hamar futó,
Ha csak keservnek ontja könnyeit?
Nem szebb-e egymás karján lejtani
Az ég kegyétől tüztől cél felé,
'S ha szent irányunk útját terhelik,
Váll-vetve zuzni a' köz gátokat?
Irtsuk barátim, irtsuk frígyesen
Mind, a' mi üdvünk folytát késteti,
'S ha más nem illet, ön szívünk felét
Áldozva tárjunk boldogabb időt.

Horváth Czirill.

A' foglalatosság legbizonyosabb szer az unalom-üzésre;
a' természet azt szükségessé teszi, a' polgári társaság kötelesség-
gé, a' szokás gyönyörűségé. Faludi.

Gnomák. Egy kedvelt személy, ha elaludt is a' szerelem
tüze, nagy hatalmat gyakorol szívünkön.

Wieland után L. Amália.

Csak egy érzés van az érzetek nagy kiterjedésében, melly az
ostromló kívánságokat, ha nem egészen is, elnyomni, vagy olly-
kor elhallgattatni képes „a' szeretetnek érzete.“ Ennek karjain
megfelelkezik a' rabszolgá bilincseiről, vagy játszadozva mulatoz
azokkal, mintha rózsá-lánczok lennének.

iffj. Thoroczka László.

A' boldogság, mellyet úgy szólva lopnunk kell, több ingerrel
bir, 's inkább kecsegteti vágyásunkat, mint az, mellyhez baj, vagy
nyugalanság nélkül jutunk. Pécsről.

K Ö L T É S Z E T.

Kisasszony napjára 1834-kiszept. 8-án.

Halljunk szót, csendesedjék-el	Ha mi szépet, nagyot, és jót
Minden zugás és láрма,	Tett, és ezután térszen
Hallgassuk-meg figyelemmel	A' fiatal ember, annak
Micsodás nap vagy ma.	Fő rugója volt 's lészen
Azt mondja egy kis könyv lapja	A' szépuem, mit tekintetbe
Ma van a' kisasszony napja,	Vevén, méltó tiszteletbe'
Hallgassunk hát egy kicsit	Kell tartanunk e' nemet,
Csitt, csendesség legyen itt!	Melly szüli az érdemet.
E' kedves névre kisasszony	Egy régi könyvet olvastam
A' fél holt is éledez,	Melly azt mondja, hogy a' ki
'S befagyni kezdett érben	A' szép nem tiszteletéből
A' vér ismét csörgedez.	Magát durván vonja-ki
Hát az-eleven mit csinál?	A' nyárban juhász bundában,
Nyughatatlanul szatadgal	Télben póré ruhájában
Mig csak tel nem találja,	Járjon, miglen eszére
Hol van a' név gazdája.	Tér, 's lesz tiszteletére.
Mert négy szem közt legyen mondva	E' büntetéstől mindenek
Ha kisasszonyt láthatunk,	Megijedtek, hujába!
Semmi világi bajokra	Nem boldogság forró nyárban
Nem ügyel gondolatunk;	Öltözködni bundába,
Egy jó kisasszony szépsége	Télben meg — járnai mezitláb!
És szerény eleveasége	Bizonyomra mondom inkább
Hódoló tisztelettel	Magam is innepelek
Foglalja érzésünk el.	Akár minden nap velek.
Az álmos kitörli szemét,	Legközelebb a' kisasszonyt
A' törpe emelkedik,	Neve napján tisztelem,
A' rest elfogja a' nyulat,	A' kinek van egy kis esze
A' gyáva vitézkedik,	Tudom egyet ért velem;
Csak azt sejdítse, hogy egy szép	Azután minden érdemes
Eleven kisasszonyi kép	Kisasszony fogadja szives
Lesz tanúja teitének,	Tiszteletem, 's ezen elv
Maga viseletének.	Szerint zengjen minden nyelv.

Sz. H. M.

K Ü L Ö N F É L E.

Bika-viadal. A' helyett, hogy a' bika-viadal spanyol or-
szágban a' korszellem kívánataihoz képpest csökkent volna, még

sokkal nagyobb dívatba jött, és az utóbbi kormány, mely iskolák és egyetemek iránt nem igen volt hajlandó, most egy különös bika-viadal iskolát állított-fel, hol ezen mesterség rendesen tanítatik. Ezen intézet Se villában találkozik, 's az első professor Romero, jelenleg 80 esztendő, 's mint bikavívó igen nevezetes ember, minthogy nem kevesebb, mint 6,000 bikát ölt-meg tulajdon kezeivel a' nélkül, hogy csak egyetlen egy sebet kapott vagy kudarcot vallott volna.

Népszokás. Emoy partján — így beszéli Gützlaff — valamely szép, ujonnan született leányka tűnt szemünkbe, ki mint látszott, csak imént öletett-meg. Mi néhány körülöttünk állókat megkérdeztünk, mi okból öletett-meg ezen ártatlan teremtmény? „Hiszen csak leány volt“ mondák egész hidegvérűséggel. A' Chinaiaknál t. i. bevett szokás szerint bizonyos meghatározott számmal szabad csak lenni a' nőnemnek, mi ezen felül születik, azt legott megölik. A' gyermek-gyilkosság ő nálok olly szokássá vált dolog, hogy azt legkisebb érzés nélkül, hidegen, nevetve, és hujjogatva viszik véghez. Nagy szerénytelenségnek tartják valakit, de leginkább valamely előkelőt, kérdezni, hogy hány leányai volnának. Sem a' kormány, sem bölcseiknek erkölcsös irományaik által még el nem szoktathattak ezen emberek e' felette borzasztó szokástól. A' hazai vándor (magyar színész

társaság) kérdezősködése.

A' viszhang felelete.

Lesz-e hazánkban ezután jó játékszin-szállás? — — *Allás.*
De játékszin létét még is lehet reménylenem most? — *Nem most.*
Hogy hogy? hiszen már építeni igen régen készülnek! — *Ülnek.*
A' készület hogy nagyot szül, előre is hinnem kell? — *Nem kell.*
De a' szép ígéretekben nyugtomat feltalálom? — — *Álom.*
Miért, hiszen illy részvételt csak nem követ háború? — *Ború.*
A' jövődő titkaiba mi vagyunk most lefestve? — *Estre.*
Átkozott viszhang! halgass-el, mert így végemet értem! — *Értem.*
De megálj: sugarai nincsenek a' reménységnek? — *Égnek.*
Hogy lehet kipótolni, a' mi nem végeztetett-el? — *Tettel.*
Mi vár ránc, ha lelkes férjfiak álnak elő egy sereggel? — *Reggel.*

Sz. H. M.

Szórejtvény.

- 1) Két tagu szócska vagyok; végsőm ékelve, szobádban
'S étkes kamrádban semmi esetre se tűrsz.
Ékemet elvesztvén honnunk szebb városa lészek,
'S így visszan költők szép szüleménye nevem.
Horváth Illés.
- 2) Életed úgy tűnik-el, milly hirtelen oszlik egészem;
Főkettem szivedet, mint fát a' féreg, emészti
Ezt egygyel többtsd, 's láthatd a' fején madaraknak;
Tégy ide még kettőt, 's gyengült testednek erőt ad;
Végő tag nélkül vastag fát el se hasíthatasz.
S. J. Zala vármegyéből.

Előbbi rejtvény: 1) Oroszlány. — 2) Ablak. — 3) Mennyország. — 4) Vasmacska.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.